

Календар квітня

Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. В. Короленка видала щорічний календар «Знаменні і пам'ятні дати Чернігівської області на 2023 рік». Укладачі: Л. В. Студьонова, І. Я. Каганова. Відп. за вип.: І. М. Аліференко. Друкуємо квітневу частину календаря.

1 – в с. Антонівка Пирятинського повіту Полтавської губернії (нині Прилуцького р-ну Чернігівської обл.) народився Василь Васильович Тарновський (1838 – 1899), син В. В. Тарновського-старшого, власник маєтку в Качанівці, меценат, творець музею українських старожитностей, подарованого ним Чернігову. На його основі утворено обласний історичний музей ім. В. Тарновського-молодшого.

4 – в Чернігові народився Володимир Володимирович Ємець (1938 – 2019), народний художник України, почесний громадянин Чернігова.

10 – в Полтаві в козацькій родині народився митрополит Мстислав (світське ім'я Степан Іванович Скрипник) (1898 – 1993). Племінник С. Петлюри. У 1942 р. як прихильник УАПЦ був заарештований гестапо і вивезений до Чернігова. Потім – в'язниця у Прилуках. Втручання впливових дипломатів і військових врятувало йому життя в 1944 р. На Всеукраїнському Соборі в Києві в червні 1990 р. митрополита Мстислава обрано патріархом Київським і всієї України (УАПЦ). Помер у Канаді.

У Прилуках народився Володимир Іванович Бойко (1928 – 2007), соліст Національного заслуженого академічного народного хору України ім. Г. Верьовки, народний артист України, почесний громадянин Прилуки.

12 – в Ніжині народився Юрій Федорович Лисянський (1773 – 1837), мореплавець, географ, океанограф, засновник російської океанографії, капітан 1-го рангу. У 1803 – 1806 рр. – один з керівників навколосвітньої експедиції Крузенштерна-Лисянського. Потім служив на кораблях Балтійського флоту та готував до друку щоденники навколосвітньої подорожі.

18 – народився Федір Степанович Арват (1928 – 1999), український мовознавець, педагог, професор, академік АПН України, ректор Ніжинського педінституту ім. М. Гоголя (1978 – 1995).

24 – народилася Раїса Іванівна Костарчук-Решетнюк (1948–2014), заслужена артистка України, лауреатка премії імені М. Коцюбинського, артистка розмовного жанру обласного філармонійного центру, засновниця і незмінна голова Чернігівського відділення Союзу українок.

28 – в с. Журавка Варвинського р-ну (нині Прилуцького р-ну) народився Георгій Феодосійович Вороний (1868 – 1908), український математик, членкореспондент Російської Академії наук, професор Варшавського університету. Помер у Варшаві. Похований у рідному селі.

Роман Бжеський: книга «Росія без маски»

У Чернігівському Культурно-мистецькому центрі «Інтермеццо» 23 березня відбулося представлення цієї книги, виданої за сприяння Організації Українських Націоналістів.

Роман Бжеський (1897 – 1982) – український державний діяч доби УНР та на еміграції. Організатор українського війська та учасник боїв з російськими військами 1918 – 1919 рр. Ідеолог модерного українського націоналізму. Дослідник української історії, літературознавець, журналіст і публіцист.

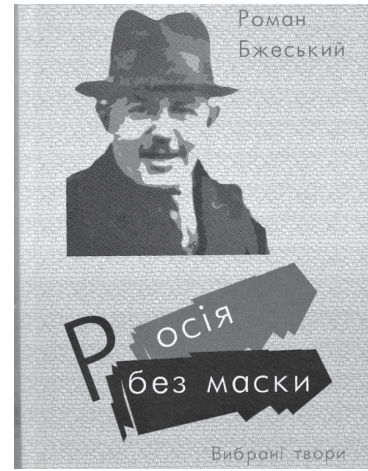
Фундаментальна мета цих досліджень Романа Бжеського – довести й переконати, що історично москва була і залишається ворогом самостійності й самобутності України №1.

Олег Медуниця, голова ОУН, зазначив на представленні:

«Із часу проголошення незалежності України у 1991 році ОУН починає переносити свої структури до Києва та відновлювати орга-

нізаційну мережу по країні. Зараз є кілька пріоритетів діяльності – це і військовий аспект, боротьба та допомога поневоленим росією народам. Бо антибільшовицький блок народів виник після Другої світової війни саме за ініціативи ОУН. Частина нашої роботи – це видавнича справа».

Головним упорядником книжки Романа Бжеського «Росія без маски» став редактор газети «Шлях Перемоги», письменник і журналіст Віктор Рог. Він зазначив наступне. «Я маю величезну кількість творів Бжеського, більшість надрукована на ксероксі. Вони не були відомі ні в діаспорі, ні в Україні. І от коли я починав думати, що саме перевидати, то зупинився на праці «Загадка Сфінкса», що й стала основою цієї збірки. І потім я знайшов ще його праці, які були більш відомі: «Переяславська умова в планах Б. Хмельницького» та «Переяславська легенда» і третій текст – це стаття «Зброя Москви». Написана вона

була в 30-х роках... Ця книжка дає відповіді на дуже актуальні питання сьогодення. Якби вона видавалася ще років десь 20 тому, то багато помилок і ілюзій не було б допущено і розвіяно».

Передмову до книжки написали кандидат історичних наук Тамара Демченко та Ростислав Мартинюк.

У представленні взяв участь журналіст, краєзнавець, волонтер, керівник КМЦ «Інтермеццо» Олександр Ясенчук. Захід благословив владика Антоній єпископ Чернігівський і Ніжинський ПЦ. Серед присутніх були викладачі Національного університету «Чернігівський колегіум», волонтери та військоволужбовці.

Олег Медуниця від Фонду Оборони України передав захисникам Чернігівщини Старлінк та принтер, книги україноцентричних публіцистів бібліотеці КМЦ «Інтермеццо», для поширення серед бібліотек та навчальних закладів.

Уже найближчим часом збірку презентують і в інших містах України, а примірники з'являться в місцевих бібліотеках.

Після зустрічі досягнуто домовленості про друк «Детройтських зошитів» – мемуарів Р. Бжеського, які розшифрували чернігівські історики Тамара Демченко та Володимир Бойко.

Архітектурні скарби – у документальній стрічці «Стріха»

Козацьке бароко та дерев'яне мереживо Чернігівщини, хатки-мазанки Наддніпрянщини та архаїка Полісся – головні історії другого фільму від Україner та CRAFT STORY.

Проект-експедиція про українську народну архітектуру «Стріха» має на меті показати автентичні архітектурні скарби, їх регіональні особливості та шляхи порятунку. Він складатиметься з п'яти великих серій, що розповідають про архітектуру на сході, заході, півночі, півдні та у центрі України. У другій серії циклу йдеться про автентичне дерев'яне мереживо Чернігова, унікальну козацьку барокову церкву селища Седнів, яка пережила не лише дві світові війни, але й новітню російську окупацію, та поліські хатки-мазанки, чії стріхи зі збіжжя рятували цілі родини від смерті у часи Голодомору.

Героями проекту стали власники та власниці унікальних хат, активісти, які займаються відновленням архітектурної спадщини, члени місцевих громад, а також експерти: архітектори, науковці та мистецтвознавці. Серед них чернігівець Станіслав Іващенко, який створив проект «Дерев'яне мереживо Чернігова», за допомогою волонтерів займається популяризацією та відновленням особливої архітектурної спадщини міста.

Посилання на відео фільму: <https://www.youtube.com/watch?v=QZR4vH8aU>

Про авторів проекту.

Україner – це спільнота та організація, що з 2016 року досліджує Україну, розповідає історії українцям, а також транслює їх у світ, перекладаючи десятками мов. Нині Україner розповідають про війну та подолання катастроф, спричинених окупаційними військами.

CRAFT STORY – незалежна студія, яка спеціалізується на документальних проектах та ютуб-шоу. В портфоліо студії окрім проекту СТРИХА також є такі документальні проекти: ЗАПАЛ – документальний проект про традиційну українську культуру, СПАЛАХ – документальний серіал про сучасну українську культуру, створений у копродукції зі СЛУХ медіа та KNIFE films.

Василь Горленко

Василь Петрович Горленко – етнограф і фольклорист, театральний і літературний критик, мистецтвознавець і перекладач, журналіст, щирий патріот України.

Виходець із відомого українського роду, в якому було три полковники козацьких полків (Лазар і Дмитро – Прилуцького, Андрій – Полтавського), духівники (ієромонах Пахомій; церковний і освітній діяч, письменник, єпископ білгородський Іоасаф).

Народився 13 березня 1853 року в селі Ярошівка (нині Українське) Талалаївської ОТГ Прилуцького району Чернігівської області.

Навчався у Ніжинському ліцеї, закінчив Сорбонну в Парижі. Активно співпрацював з журналом «Киевская старина». Автор численних праць

про українських письменників (Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Панаса Мирного та ін.). Також досліджував творчість французького поета українського походження Віктора Гриценка. Горленку належать статті на історико-побутові та

Василь Горленко
і Марія Заньковецька

етнографічні теми, зокрема дослідження про українські думи і кобзарів. Частина праць опублікована у книгах «Южнорусские очерки й портреты» (1898), «Украинские были» (1899). «Отблески» (1908).

Горленко не стало 25 квітня 1907 року. Він помер у Петербурзі, перевезений і похований у рідній Ярошівці (згідно заповіту).

Прилуцький краєзнавчий музей імені Василя Івановича Маслова

Олександр Тищинський

Повернувшись на Чернігівщину, працював у самоврядних установах Чернігівської губернії, де здобув високий авторитет. Працюючи на різних, у т. ч. й державних посадах, опікувався встановленням справедливих податків для селян, дешевими кредитами для них. Також акцентував увагу та ресурси на освіті, медицині, відбудові міської інфраструктури. Довгий час був заступником директора Чернігівського міського банку, завдяки і йому цей банк за 25 років існування отримав 1,4 млн. крб. чистого прибутку, певна частина коштів постійно використовувалась на благодійність.

Громадська діяльність Тищинського теж вражає: він був скарбником Чернігівської общини сестер милосердя Св. Феодосія, Чернігівського аматорського музично – драматичного гуртка, постійно писав краєзнавчі та публіцистичні дописи у різні видання, сам фінансував видання багатьох книг, допомагав та сприяв друкуванню творів Леоніда Глібова. Навіть певний час, коли Глібов практично осліп, особисто записував його байки. Враховуючи його здо-

бутки, була створена держспендія імені Олександра Тищинського.

І ще окрема його заслуга, яку також не можна переоцінити, – його допомога та активна участь у створенні Чернігівської громадської бібліотеки (нині обласної універсальної бібліотеки ім. В. Г. Короленка), розширенні та постійному поповненні її фондів, сприяння упорядкуванню її діяльності та відповідному фінансуванню.

Мав сімох дітей, серед яких – Любов, відома на початку ХХ ст. оперна співачка Андреева-Дельмас. Вона виступала на кращих оперних сценах багатьох театрів світу. Минуло понад століття, а досі Любов Дельмас тримає титул кращої Кармен світової опери.

Сім'я проживала на Сіверянській вулиці у Чернігові, недалеко від садиби Коцюбинських. Однак, садиба до сьогодні не збереглась. Проте зберігся обеліск на могилі на території Воскресенської церкви із надписом «А.А. Тищинский, благодарный город Чернигов».

Сторінка у Фейсбуці «Чернігівщина в житті славетних»